

LIETUVOS KARIUOMENĖS LAIKRAŠTIS = EINA TRIS KARTUS PER SAVAITĘ

Visi saugokime karinį turtą

Kaip ir tikrosios tarnybos kariai, visi pašauktieji iš atsargos mūsų vyrai buvo aprengti visiškai geromis, naujomis uniformomis ir gavo reikiamą kautynių aprangą ir pagal specialybę priklausančius ginklus. Malonus pasigėrėjimo jausmas apima kiekvieną bent kiek susipratusių tautietį, kai jis visame krašte mato gausius būrius ir kuopas žaliūku vyrų naujose žalsvai rusvos spalvos uniformose, kai jų rankose mato švytinčius modernius ir naujus ginklus.

Kiekvienam šiandien yra suprantama, kad be aukšto moralinio ir kultūrinio susipratimo, be atitinkamo karinio parengimo ir kautynių mokslo — karys dabar turi turėti ir pakankamą medžiaginį pagrindą. To pagrindo kiekvienam apčiuopiamas pajautimas daug nusveria ir moralinio nusiteikimo bei karinio ryžtumo srityje. Tinkamas mūsų kovotojo apginklavimas ir aprūpinimas yra mūsų vyriausybės, kariuomenės vadovybės ir kiekvieno piliečio, pagal išgales stiprinusio ir rėmusio mūsų kariuomenę, pastangų, darbo ir aukų džiuginas rezultatas. Savosios kariuomenės tinkamas aprengrimas ir pakankamas apginklavimas visai teisingai yra užtarnautas kiekvieno lietuvių pasididžiavimas.

Tačiau šalia viso to, kiekvienas tikrosios karo tarnybos ar atsargos karys, kuris ypač dabar nešioja garbingą savo Tėvynės saugotojo uniformą ir jam patikėtus ginklus, irgi turi giliai pajusti labai atsakingą pareigą — tą brangų karinį turtą saugoti ir prižiūrėti visu rimtumu. Kiekvienas karys kiekvieną valandą turi atminti pats ir išpėti savo draugus, kad karinis turtas yra labai brangus visos tautos, visų Lietuvos žmonių turtas, kuriam sukurti visas kraštas nesigaili labai žymių moralinių ir materialinių išteklių. Ne vienas, gal būt, atsargos karys nešioja ginklą, kuris valstybės igytas nuoširdžiausiomis kurios nors bendruomenės ar net atskiro asmens aukomis. Nors ir kuklias aukas, tačiau jau tuo pačiu didžiulį nuoširdumą ir sąmoningumą yra parodę mūsų ūkininkai, neturtingi miestų darbininkai, vyrai, moterys ir mūsų mažieji, nuolatos, o ypač sunkiais krašto saugumui momentais, yra aukoję Ginklų Fondui. Šie kartais nors ir bibliškai maži neturtingųjų skatikai mūsų kariuomenės ginklavimui yra didžiausias kiekvieno kario įpareigojimas visą karinį turtą, o ypač ginklus, saugoti ir kruopščiai prižiūrėti visu atsidėjimu ir rūpestingumu. Ši brangų visos tautos ir kiekvieno tautiečio turtą bet kaip laikyti, jį nesaugoti ar net gadinti niekam nevalia, o kiekvienas atskiras kovotojas ir visų laipsnių viršininkai turi visu aiškumu jausti tą didžiulę pareigą, kuri gula ant jų visų karinės santvarkos svoriu — ginklų, uniformų ir visų kitų karinių daiktų griežčiausia priežiūra ir saugojimas.

Visi šie reikalavimai juo labiau didėja, kad kariuomenės daliniai gyvena ir dirba lauko gyvenimo aplinkybėmis. Įvairių patogumų trūkumai pačiam žmogui neturi nė kiek mažinti rūpestingumą savo ginklų ar aprangos priežiūrai. Atvirkščiai, ta priežiūra čia turi trigubai padidėti, o kiekvienas viršininkas dar kartą turi prisiminti savo karinį atsakingumą ne tik už jam pavestus žmones, bet ir už visą jiems pavestą turtą, o svarbiausia — už ginklus.

Šaunūs atsargos vyrai, tegul neatsiras visoje mūsų kariuomenėje ne vieno jūsų kolegos, kuris sąmoningai ar dėl apsileidimo ir nerangumo leistų rūdyti savo ginklui, gadintų aprangą, pražudytų smulkesnius šarvuočių daiktus. Juk vien tik paprasčiausias pilietinio ūkiškumo ir tvarkingumo jausmas verčia saugoti ir prižiūrėti kiekvieną bendruomenės turtu ir didelėmis pastangomis įgytą daiktą. Tai ką jau bekalbėti apie ginklavimo turtą, kurį ypač karo metu taip sunku gauti ar pasigaminti. Visi viršininkai ir valdiniai, grąžindami tą turtą sandėlin, kada grįšime vėl prie savo pareigų, atiduokime jį vėl švytintį ir puikiai išvalytą ir sutvarkytą sandėlin, kad iš ten jį galėtume paimti, kai Tėvynė pašauks mus prie ginklo.

Tad dar kartą, vyrai, saugokime, branginkime ir prižiūrėkime mums patikėtą karinį turtą. Ne tik visa Lietuva, bet ir tie visi jos savo kariams įteiktieji ginklai ir kariniai daiktai žiūri į mus. Išlaikykime pavyzdingai pilietinio susipratimo ir karinio subrendimo egzaminą. Prie darbo!

R U D U O

1920 — 1939

Atsimeni, kai dvidešimtais metais
Ruduo užklupo mus prie Vilniaus miesto . . .
Neries srovėje sukosi vėrpetai,
O mums reikėjo ryšį miestan tiesi.

Atsimeni, jauni tada mes buvom;
Svajonių spiečiai užė galvoje,
Didžiavomės, jog esame lietuviai,
Nes gynėme Tėvynę, kūrėm ją . . .

Šiandieną vėl ruduo, atūžęs uraganais,
Granatų spiečiais niokioja laukus . . .
Tik tau vienai, tik tau, Tėvyne mano,
Ruduo šis nuostabus lemtingas bus.

Šiandieną, kaip tada, šalna vėl lapą kanda,
Vėl budime prie miesto, mielo ir brangaus . . .
Nors daug krūtinėje žaizdų ir randų,
Bet audrų sukuriuos lietuvis nevergaus!

Jurgis Normantas

Savanorių kūrėjų žodis į visuomenę

Galingoji Sovietų Sąjunga priartėjo prie mūsų, ir Lietuva gauna su ja tiesioginę kaimynystę. Tokia kaimynystė buvo jau numatyta Taikos Sutartyje, kurią Lietuva ir Sovietų Sąjunga sudarė dar 1920 metais Maskvoje. Tų pačių metų pabaigos nelemti įvykiai, susiję su Suvalkų sutarties sulaužymu, sutrukdė, deja, realizuoti tada šitokią tiesioginę ir betarpišką sieną. Tie įvykiai negalėjo tačiau sutrukdyti Lietuvai per visą tą netoli 20 metų laikotarpį laikytis gerų draugingų santykių su Sovietų Sąjunga, kurie tarp jų yra jau perėję į pastovią tradiciją.

Neturime pagrindo manyti, kad dabar, kada bendros sienos mintis tarp šių dviejų kraštų ima realizuotis, kalbamoji tradicija turėtų pašlyti. Atvirkščiai, jai atsirado dabar nauji galimūmai.

Nesuklysimė sakydami, kad viena iš priežasčių, dėl kurių Lietuvoje esama gero jausmo Sovietų Sąjungai, yra tai, kad ši valstybė per visą eilę metų pastoviai prijautė Lietuvai ir ją užstojo jos kovoje dėl savo tautinių idealų, kurie, Suvalkų sutartį paneigus, liko visiems mums atmintinu būdu neįvykdyti.

Tvirtai tikime, kad, realizuojant dabar bendrą sieną ir tiesioginę kaimynystę tarp Lietuvos ir Sovietų Sąjungos, įvykių dalyvių nebus užmirštas nė būtinas reikalas leisti mūsų tautai realizuoti ir savo tautinį idealą, kurio įgyvendinimui yra, beje, ir tvirtas sutartinis pagrindas.

Šitaip mums atrodo padėtis mūsų rytuose.

Vakaruose turime kitą galingą kaimyną, Vokietiją, su kuria taip pat yra nusistovėję visiškai geros draugingos kaimynystės santykiai, kuriuos mums tenka ir toliau atidžiai palaikyti.

Geruoju gyvendami su kaimynais, mes esame betgi tvirtai, drauge su mūsų vyriausybe, nusistatę laikytis nuošaliai nuo kitų valstybių tarpusavio ginčų bei susidūrimų, vadinasi, norime būti ir esame neutralūs. Ir dabartinėje Europos padėtyje kiekvienas bešališkas stebėtojas turės pripažinti mus buvus ir pasilikus visiškai korektiškus savo neutralumo pareigų atžvilgiu. Visa mūsų tauta giliai įkainojo tą nepalyginamą laimę, kurios mums mūsų laisva Tėvynė suteikė, apsaugojusi mus nuo pareigos lieti kraują už svetimųjų reikalus, kaip kad tai dažnai įvykdavo praeityje, kai mūsų kraštas ar kuri jo dalis būdavo svetimųjų valdžioje.

Karas dar nesibaigia. Neutralumo pareiga, kurią patys sau užsidėjome, kad liktume gyvi ir laisvi, palieka ir toliau galioti. Kiekvienam tautiečiui, kiekvienam piliečiui palieka taip pat galioti prievolė, susibūrus vieningai aplink krašto vadovybę, lengvinti jai atlikti tą jos tarptautinį uždavinį. Kviečiame tad visus laisvos Lietuvos piliečius savo žodžių, elgsenos, vertinimų nuosaikumu, santūrumu, bešališkumu prisidėti prie tos neutralumo politikos tokio vykdymo, kad neutralumo gėris būtų mums, mūsų vaikams išsaugotas ir kad laimingai sulauktume tos dienos, kada vėl taika grįš į Europos padangę. Šitaip elgdami, mes be ko kita tikriau, greičiau ir lengviau sugebėsime pasiekti ir mūsų tautos idealus bei realizuoti jos ilgesį.

L. K. K. Savanorių Sąjungos centro valdyba

Ir darbą aukokime Tėvynei

Ir anksčiau, ir paskutiniaisiais metais, ypač mūsų valstybės sukrėtimo valandomis, būdavome jautrūs krašto saugumo atžvilgiu. Tai pareikšdavome nuoširdžiai paremdami Ginklų Fondą.

Paskiausiai, kada mūsų pašonėje užsidegė didelis karas, taip pat pajutome jo padarinius. Nors tiesioginiai jis mūsų ir neliečia, tačiau ekonmiškai bus jaučiamas. Nuo darbo laikinai atitrauktų atsarginių pašaukimas, internuotųjų priglaidimas ir kiti su mūsų pašonėje vykstančiu karu surišti reiškiniai juk vis dėlto yra nemaža našta valstybei ir pareikalauja iš jos iki šiol nenumatytų išlaidų.

Paskutiniųjų įvykių akivaizdoje, tenka tikėtis, Lietuvos pilietis taip pat neliks abejingas savo valstybės gėrio atžvilgiu. Juk valstybės našta taip pat turi būti ir kiekvieno mūsų gyventojų, ar jis vienokios ar kitokios tautybės būtų, lygiai tokia pat našta, savanoriškai, ryžtingai ir kantriai nešama. Tad pasyviai nežiūrėkime vien tik į vyriausybės paliepiamus, ko ji iš mūsų reikalauja ar reikalauja, bet patys aktingai ir savanoriškai prisidėkime tąją našta valstybei lengvinti. Ir prisidėkime kuo kas galime ir kaip mokame bei sugebame. Kas lėšomis, turtu, gamyba, o kas darbu.

Matydami, kur galime savo jėgų bei darbo dalį skirti valstybei, patys savanoriškai jas pasiūlykime, už tai nereikalaujame jokio atlyginimo. Ir pakvietus kokį darbą atlikti, surištą su dabartiniu momentu, nors už tai ir būtų atlyginama, nuo užmokesčio dalies atsisakykime bendram valstybės gėriui. Likime visi, visa tauta, visi piliečiai viena savanoriška šeima. Visi stodami į bendrą darbą, aukodami savo jėgas ir darbą, žymiai palengvinsime savo neutralės valstybės, karo pašonėje atsidūrusios, našta. Tegul mumyse pasireiškia patriotizmas ne vien gražiais žodžiais, bet ir kilniais darbais.

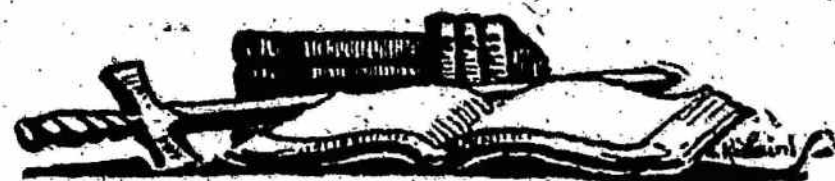
Paremdamas šiuos savo žodžius darbu, nuo praėjusios savaitės savo uždarbui (už kurį turiu teisės gauti atlyginimą iš valstybės išdo) — 60 litų atsisakau. Juk dabar kiekvienas pilietis turi pasispausti ir nors mažu lašeliu prisidėti prie bendrųjų valstybės reikalų. Tik piliečių pasiaukojime ir geroje valioje glūdi valstybės laimė.

Savanoris kūrėjas Y

Palaipsniui paleidžiami atsarginiai

Kaunas. IX. 25. Elta. Iš kariuomenės štabo patirta, kad jau atleidžiami karių užnugario kariuomenės dalių atsarginiai kariai ir grąžinamos tų dalių susisiekimo priemonės. Karių atleidimas pradėtas rugsėjo 25 d. ir vyks palaipsniui.

Kaunas. IX. 25. Elta. Kariuomenės vado rugsėjo 24 dienos įsakymu iki 10% atsarginių leidžiami penkioms dienoms atostogų ūkio darbų atlikti. Jiems iš atostogų grįžus, bus leidžiami kiti tokių pat atostogų.

MATĖS TRIS LENKŲ PRALAIMĖJIMUS

Kada pasirodė Kauno gatvėmis vežami internuoti lenkų kariai, viena gatve ir aš iš lėto ėjau namon. Gausūs šaligatvių „šlifotojai“ smalsuoliai vis dairėsi tolyn, ar nepamatys naujų atvykstančių internuotų dalinių. Pro iš lėto slenkančių smalsuolių pečius pamačiau skubiai žengiantį savo pažįstamą savanorį kūrėją. Ėjo nesidairydamas ir skubėdamas, lyg, rodos, būtų abejingas viskam, kas šiandien vyksta.

— Sveikas, kūrėjau! — sulaikęs prakalbinau.

— A, sveikas! — mano sulaikytas savanoris sustojo ir pasispaudėme rankas.

— Kur taip skubi, argi nesidomi atvykstančiais svečiais? — pradėjau juokaudamas kalbinti.

Mano pažįstamasis savanoris lyg susikaupė, surimtėjo ir, valandėlę pagalvojęs, lėtai atsakė:

— Perdaug jau esu visko matęs ir pergyvenęs, kad galėčiau domėtis. Juk jau trečią lenkų tragediją matau.

Susidomiu šiuo jo posakiu ir pradėdu teirautis. Iš lėto eidami, gerai įsikalbame. Savanoris pradeda man pasakoti.

— 1918 m. stojau savanoriu Vilniuje. Greta mūsų Vilniuje organizavosi ir lenkų legionininkai. 1919 m. sausio 1 d. vakare apie 18 val. jie iš vokiečių užėmė Vilnių. Mes, savanoriai, lenkų valdomame Vilniuje likome lyg salos jūroje. Mūsų rankose buvo kai kurios mūsų apgyventos kareivinės, Lietuvos Tarybos ir mūsų ministerijų būstinės ir Vilniaus didybės centras — Gedimino kalnas su senovine pilimi, kurios viršūnėje plevėsavo mūsų trispalvė vėliava, lietuvių savanorių saugoma. Daugiau — visas miestas buvo lenkų rankose.

Lenkai prieš mus didžiavosi ir dažnai, praeidami pro mūsų šalį, balsiai ir išdidžiai pabrėždavo: „Va, mūsų Vilnius!“

Tačiau neilgai su lenkais buvome Vilniuje. Po kelių dienų, sausio 5 d. vakare, jie ir mes pasitraukėme. Vilnių užėmė raudonoji armija.

Naktį į sausio 6 d. pernakvojome Landvarave. Ry tą atsikėlę, pamatėme liūdnius nuginkluotų lenkų veidus. Vokiečiai, ant kelio pasistatę kulkosvaidžius, nuginkluodavo iš Vilniaus atsitraukiančius lenkų būrius. Paskui juos visus sutalpino į vagonus ir išvežė iš Landvaravos, bet kur — mums nežinoma. Sako, į Varšuvą.

Atvykę į Kaišiadorius, stoty vėl radome išalkusių ir nuvargusių lenkų būrį. Mums valgant, jie guodžiai žiūrėjo į mus. Lietuviško gailėstingumo jausmo skatinami, su kai kuriais pasidalinome savo valgiu, nors nedaug jo ir patys teturėjome. Bet mes buvome laimingesni: turėjome konservų ir duonos, ir buvome nenuginkluoti. Tai mano matyta pirmoji lenkų tragedija.

Antrąją lenkų tragediją mačiau 1920 m. liepos mėn., kada mūsų kariuomenė ir raudonoji armija veržėsi į Vilnių. Atkirstos lenkų dalys pradėjo veržtis į mūsų pusę. Mums teko gerokai su lenkais susikauti tarp Vievio ir Landvaravo. Geruoju nenorėjo pasiduoti, nors ir buvo atkirsti nuo kitų savo dalių. Turėjome ir mes aukų, bet daug daugiau turėjo jie. Kitus lenkų dalinius mūsų negausiems būriams teko gaudyti ir nuginkluoti, dažnai griebiantis gudrumo, nes mūsų jėgos tame bare buvo menkos.

Žinoma, dabartinė jų tragedija yra didžiausia ir skaudžiausia, ypač po 20 nepriklausomo gyvenimo metų.

— Gal dabar suprasi, — baigdamas savo pasakojimą, pabrėžė savanoris, — kodėl aš neprisidedu prie šių slankiojančių smalsuolių. Pergyventos dienos ir jų vaizdai padarė mane kietą, tad dabar jokio smalsumo nebejaučiu. Vos užmetęs akį, viską aiškiai matau ir suprantu, toliau savo akis sotinti naujais regioniais nemėgstu. Be to, ir nerimta būtų ieškoti regionų ten, kur ne vieta.

V. B-tis

Sovietų kariuomenė užėmė Seinus ir Augustavą

Maskva. IX. 25. Elta. Raudonosios armijos vyriausias štabas rugsėjo 24 d. vėlai vakare paskelbė tokį komunikatą: „Per rugsėjo 24 d. raudonosios armijos vienetai, slinkdami prie demarkacijos linijos, užėmė Seinus, Augustavą ir Grubešovą, ir pasiekė liniją: Augustavas — Knyšinas — Brianskas — Rasno (40 kilometrų į šiaurės vakarus nuo Lietuvos Brastos) — Pichčas (20 kilometrų į pietų vakarus nuo Lietuvos Brastos) — Liubovl — Grubešovas, Unovas ir Janovas (20 kilometrų į šiaurės vakarus nuo Lwovo). Į pietų vakarus nuo Lwovo miesto buvo užimti Komarno, Drochobyčas ir Boryslavas.

Vykdydama toliau vakarų Gudijos ir vakarų Ukrainos valymo akciją, raudonoji armija pašalino lenkų armijos likučius. Naikindama lenkų kariuomenės likučius į pietų rytus nuo Lietuvos Brastos tvirtovės, raudonoji armija nuginklavo ir paėmė į nelaisvę daugiau kaip 10.000 kareivių ir karininkų, o į pietus ir į pietų rytus nuo Grubešovo buvo paimtas į nelaisvę visas pėstininkų pulkas ir mechanizuotosios brigados dalys.

Mussolinis kalbėjo Bolognoje

Havaso žiniomis, rugsėjo 23 d. Mussolinis Bolognoje pasakė kalbą, kurioje, tarp kitko, pareiškė: „Mes gyvename audringą momentą, kada gali kilti pavojus ne tik Europos, bet ir žemynų žemėlapiams. Visai yra natūralu, kad tie milžiniški įvykiai ir jų pasekmės sukėlė susijaudinimą ir Italijoje. Tačiau yra tokių žmonių atmatų, kurios ta specialia ir suprantama dvasios būseną pasinaudoja. Kaip tik ji yra kalta už skleidimą tų „gandų“, kurie visur plinta, ir kurių, pačių juokingiausių, daugelis liečia mane patį. Mes niekad nei tiems, nei bet kuriems kitiems neleisime kenkti italų tautos pilietinei ir moralinei sveikatai. Italų tauta žino, kad nereikia trukdyti pilotui, ypač jei jis veda laivą audringa jūra, ir kad taip pat nereikia kiekvieną momentą jį klausyti, koku keliu jis laivą veda.

Mūsų politika buvo nustatyta rugsėjo 1 d. deklaracija, ir nėra pagrindo ją keisti. Ji atitinka mūsų tautinius interesus, mūsų susitarimus ir mūsų politinius žygius, lygiai kaip ir visų tautų, jų tarpe ir vokiečių tautos, norą dabartinį konfliktą bent jau lokalizuoti. Kita vertus, Lenkija jau yra likviduota, tad Europa iš tikrųjų dar ir nekariauja. Ginkluotos masės dar nesunitinka. Reikia išvengti šoko suprantant, kad

KARO VEIKSMAI

Rytų fronte

Maskva. Elta. Vyriausias raudonosios armijos štabas paskelbė tokį komunikatą iš rugsėjo 22 dienos: raudonoji armija, veikdama šiandien vakarų Baltgudijoje, užėmė Baltstogę ir Lietuvos Brastos tvirtovę. Ji pradėjo valyti Augustavo miškus į šiaurės vakarus nuo Gardino. Generolo Langerio vadovaujamos šešios divizijos ir du pulkai pasidavė raudonosios armijos daliniams Lvovo rajone. Dar nepilnais duomenimis nuo rugsėjo 17 iki 20 d. d. raudonoji armija paėmė 120.000 kareivių ir karininkų į nelaisvę. Raudonajai armijai teko 380 patrankų ir 1.400 kulkosvaidžių.

Maskva. IX. 26. Elta. Sovietų Sąjungos kariuomenės štabo rugsėjo 25 dienos komunikate pranešama, kad tą dieną rusų kariuomenės daliniai, slinkdami toliau demarkacijos linijos link, užėmė Suvalkų ir Goniondzo miestus ir pasiekė liniją Suvalkai, Goniondzas, Janovas (30 kilometrų į šiaurės vakarus nuo Lietuvos Brastos), Opalinas, Dubenka (abu prie Bugo upės), Komarovas, Lavrikovas (15 kilometrų į pietryčius nuo Ravaruskos), Podkaičikai (25 kilometrai į šiaurės rytus nuo Samboro), Uniatycė (10 kilometrų į šiaurės vakarus nuo Drogobyčiaus), Rybnikas, Koziava (50 kilometrų į šiaurės vakarus nuo Stryio). Raudonosios armijos daliniai ir toliau valo Lenkijos kariuomenės likučius Gudijos ir Ukrainos vakarinėse dalyse.

DNB praneša, kad, Sovietų Sąjungos spaudos žiniomis, įvyko kruvinių kautynių Gardino miesto gatvėse, kai Sovietų Sąjungos kariuomenė pradėjo užimti tą miestą. Lenkai pradėjo šaudyti į rusus, kai tik tie pasirodė miesto gatvėse. Kautynės užtruko ištisą dieną.

Maskva IX/24 Elta. Rusų laivynas Dniepro upe plaukia į aukštųjų lenkų teritoriją. Laivynas rugsėjo 23 d. praplaukė pro Smerdžio žiotis ir pasiekė Luničevo geležinkelio tiltą prie Sarnų. Čia rusų laivai rado kelias minas. Prieš atplaukiant rusų laivams, lenkai paskandino kelis savo laivus.

Berlynas. Elta. Vyriausias Vokiečių kariuomenės štabas praneša: „Rugsėjo 22 d. jau besitraukiančioms vokiečių kariuomenės dalims pasidavė Lvovas. Su pamiesčiuose esančiomis Sovietų Sąjungos kariuomenės dalimis tariamasi apie miesto perdavimą. Prie Bzūros esančiuose miškuose rugsėjo 21 d. į vokiečių rankas pateko lenkų koridoriaus armijos vadas generolas Bortnowskis. Paimtas į nelaisvę ir jos visas štabas. Po aršios kovos vokiečių kariuomenės daliniams pasisekė tarp Modlino ir Varšuvos pereiti Vyslą ir šiuos miestus atskirti. Į nelaisvę paimta keletas tūkstančių lenkų.

„Vokiečių kariuomenės judėjimai demarkacijos linijos kryptimi tęsiasi normaliai visu Rytų frontu. Perbėgančių lenkų iš apsuptų Pragos ir Modlino miestų skaičius paskutinėmis dienomis padidėjo. Laivyno vienetai vėl šaudė iš artilerijos pabūklų ir į lenkų pozicijas Helos pusiasalyje.

Berlynas. Elta. DNB iš Hitlerio štabo praneša, kad rugsėjo 22 d. kautynėse ties Varšuva žuvo vokiečių generolas von Fritschas. Hitleris įsakė jį palaidoti valstybės lėšomis.

Rugsėjo 23 d. vokiečiai mėgino įsiveržti į Varšuvos priemiestį Pragą. Jiems pavyko paimti vieną lenkų pulko vėliavą ir naujos konstrukcijos šarvuočiams atremti patranką, anglų kilmės. Ta proga vokiečiai konstatavę, kad lenkų pusėje nėra vieningos pagrindinės gynimosi linijos, o kad lenkų kariai esą įsikasę namuose.

blogas dalykas yra norėti atstatyti tokią padėtį, kurią natūralus tautų dinamizmas ir istorija pasmerkė. Yra visai tikras dalykas, kad vien tik dėl išmintingų siekimų neišplėsti konflikto Londono ir Paryžiaus vyriausybės iki šiol dar nereagavo į Rusijos žygį. Tačiau iš to išeina išvada, kad Didžioji Britanija ir Prancūzija, taip pasielgdamos, sukompromitavo savo moralinį pasiteisinimą, kuris buvo panaudotas Vokietijos žygio atžvilgiu“.

Baigdamas, Mussolinis iškelė reikalą italų tautai tinkamai pasirengti kariškai ir būti pasirengusiai bet kokiems galimumams.

Varšuva. Elta. Varšuvos gynėjų vadovybė rugsėjo 23 d. paskelbė per radiją pranešimą, kuriame sakoma, kad tą dieną vokiečiai ypatingai smarkiai bombardavo miesto centrą. Buvo nukauta daugiau kaip tūkstantis civilių gyventojų. Į Varšuvą šaudoma iš sunkiosios artilerijos pabūklų. Sugriauta daug namų ir sukelta gaisrų. Buvo sugriautos keturios bažnyčios ir trys ligoninės, pilnos sužeistų. Prie Modlino tebevyksta atkaklios kautynės.

Varšuva IX/25 Elta. Havasas praneša, kad nuo pirmos karo dienos ligi šiolei lenkai tebesipriešina Helio pusiasalyje. Čia lenkų dalinys, kuris nėra didesnis už vieną batalioną, dar turi maisto, reikalingų ginklų ir radijo siųstuvą, per kurį susisiekiama su Varšuva.

Bernas IX/25 Elta. „Basler Nachrichten“ skelbia iš Helsinkio gautus pranešimus, kad lenkai vis tebesipriešina. Tose srityse, kurios yra užimtos vokiečių ir rusų, lenkų vadovybė suorganizavusi slaptus kovos būrius, kurie veikia užfrontėje. Partizanų kovos eina pagal tas tradicijas, kurias Didžiojo karo metu yra pravedęs Pilsudskis.

Maskva. Elta. Havasas praneša, kad praėjus vienam mėnesiui karą, Sovietų Sąjunga, nedalyvaudama jame, laimėjo be kautynių daugiau kaip pusę Lenkijos su 20 milijonų gyventojų ir turtingą žibalu rytų Galiciją, kuri taip pat yra turtinga pramone. Maskvos svetimšalių sluoksniuose manoma, kad dabartinė demarkacijos linija bus galutinė Lenkijos padalinimo linija. Vokietija pradėjo karą, nes anglai ir prancūzai atsisakė palikti jai laisvas rankas Vidurinėje ir Rytų Europoje. O dabar Vokietija pati atiduoda Sovietams teritoriją nuo Baltijos iki Rytų Prūsijos, Rumunijos ir Slovakijos, palikdama raudonąją armiją Varšuvoje, netoli Vokietijos. Rusai, bent tuo tarpu, nebijo jokio karo savo teritorijoje.

Londonas. Elta. Britų spauda, svarstydamą Vokietijos Sovietų Sąjungos susitarimą dėl demarkacijos linijos, pažymi, kad ⅓ lenkų teritorijos šiuo susitarimu atiteko Sovietų Sąjungai.

Budapeštas. Elta. Į Vengriją vis dar tebeplaukia lenkų pabėgėliai. Vakar jų buvo apie 25.000. Į Vengriją atvažiavo apie 5.000 lenkų automobilių. Pabėgėlius globoti padeda raudonojo kryžiaus organizacijos ir privatūs asmenys. Daugelio pabėgėlių šeimos narių žuvo pakeliui.

Bukareštas. Elta. DNB žiniomis, daug lenkų karininkų ir kareivių užgavo rumunų karių. Po to lenkų kariai buvo surinkti ir dviem specialiais traukiniais nuvežti į mažus miestus prie Mitavos upės, kur įsteigtos internavimo stovyklos. Agentūra priduria, kad dėl savo elgesio lenkai nebeteko simpatijos Rumunijoje.

Bergeną IX/23 Elta. Havaso žiniomis, vokiečių povandeninis laivas netoli Bergeno paskandino suomių prekybos

Kancleris Hitleris fronte sveikinasis su kariais

Vokiečių kariuomenė įeina į Poznań

laivą „Martti Ragnar“, 3.8000 tonų talpumo. To laivo įgulai buvo įsakyta susėsti į gelbėjimosi valtį. Pats laivas buvo susprogdintas dinamitu. Dvidešimt penkių žmonių įgula, visą naktį irklavusi, pasiekė Arendalį.

Stokholmas. IX. 25. Elta. Į švedų teritorinius vandenis atplaukė lenkų povandeninis laivas „Sbik“ su 50 žmonių įgula. Jis yra šiek tiek apgadintas vokiečių povandeninio laivo torpedos. Tuo būdu dabar švedai bus internavę tris lenkų povandeninius laivus su 170 jūrininkų.

Vakarų fronte

Paryžius. Elta. Havasas praneša, kad po savaitės ramumo visame Reino Mozelio fronte rugsėjo 22 d. pavakare ir naktį į rugsėjo 23 d. vokiečių kariuomenės daliniai pradėjo rodyti vis didėjančią veiklumą. Visame fronte, ypač toje plačioje srityje, kur eina nuo Saaro iki Reino, buvo pradėta eilė vietinio pobūdžio puolimų, kuriuose dalyvavo stiprūs avangardų būriai. Tose vietose itin pradėjo reikštis artilerija. Blieso srityje vokiečiai pradėjo tikrą puolimą. Jam iš vokiečių pusės buvo panaudotas vienas batalionas, suskirstytas mažesnėmis grupėmis, kurios puolė viena po kitos. Vokiečių puolimams buvo būdingas nepaprastas užsispyrimas. Jie daug kartų buvo išbėgę į priešakį iš savo nuolatinių pozicijų, tačiau prancūzų artilerija ir automatiniai ginklai kiekvieną kartą vokiečius privertė pasilikti savo vietoje. Be to, vokiečių kariuomenės dalių veiklumas minėtu laiku pasireiškė viename naujame ruože, kur iki šiol nebuvo jokio gyvumo, būtent, toje srityje, kuri yra į pietų rytus nuo Zweibrückeno ir Wissemburgo tiltų. Ta sritis yra kalnuota. Tarp kitko, joje yra vadinamasis Haardto kalnynas. Pažymėtina, kad toje vietoje Prancūzijos ir Vokietijos sustiprinimų linijos sueina artičiausiai. Vienos ir antros pusės avanpostus toje vietoje skiria tik upė.

Toliau Havasas pažymi, kad Vokietijos kariuomenės dalių veiklumas kaip tik sutampa su kanclerio Hitlerio ir Vokietijos kariuomenės vado Brauchitscho būvimu Vakarų fronte.

Toliau Havasas praneša, kad vokiečių kariuomenė tebedaro vietinio pobūdžio puolimus prieš labiau išsikišusias prancūzų pozicijas tarp sustiprintų abiejų priešininkų pozicijų. Aplamai, taktika, taikoma nuo karo veiksmų pradžios Vakarų fronte, apsiriboja mažais smūgiais įvairiose vietose su nedidelėmis jėgomis. Dieną šaudoma iš kulkosvaizdžių ir šautuvų, veikia patruliai, o vakare įvyksta nedideli puolimai iš anksto numatytose vietose. Visų tų Siegfriedo sustiprinimų gynėjų veiksmi, kaip atrodo, siekia kuo ilgiau sulaukyti priešo prištartinimą prie Siegfriedo linijų, o taip pat, puolant prancūzų naujai užimtas vietas, neleisti jiems jose stiprintis. Bendras karo veiksmų Reino ir Mozelio fronte pobūdis yra — milžiniškas tvirtovių karas, vedamas moderninėmis technikos priemonėmis. Vokiečių priešpuolimai buvo atremti.

Wilhelmshavenas IX/25 Elta. DNB praneša, kad rugsėjo 24 d. su karine pagarpa jūrininkų kapuose buvo palaidotas devintas anglų lakūnas iš tų lakūnų, kurie rugsėjo 4 dieną žuvo per oro puolimus Šiaurės jūros pakraščiuose.

— Vokiečių žinios praneša, kad per oro kautynes buvo nušauti aštuoni prancūzų lėktuvai. Vokiečių povandeninis laivas paskandino vieną anglų naikintuvą.

Paryžius. IX. 25. Elta. Prancūzų kariuomenė po aštuonių mažos veiklos dienų, vėl ėmėsi iniciatyvos. Vakar po vokiečių reakcijos, prancūzai ištaisė savo pozicijas. Prancūzų kariuomenė užsitikrino sau stebėjimo vietas Blieso ir Haardto kalvų rajonuose. Vakar įvykusi kova ore leido prancūzams įsitikinti jų lėktuvų pranašumu. Prancūzų artilerija perkėlė pirmyn savo baterijas ir pradėjo apšaudyti sustiprintas Siegfriedo linijos vietas. Šiandien kovos prasidėjo ir fronte nuo Strassbourgo iki Šveicarijos sienos. Čia abu priešus skiria Reino upė. Kol kas čia tikėtai vyksta artilerijos susišaudymai.

Londonas. IX. 25. Elta. Vakar vokiečių povandeninis laivas paskandino prancūzų prekybos laivą „Phryn“ 2.600 tonų. Laivas vežė anglis. Britų pakrančio laivas išgelbėjo 24 to laivo įgulos narius. Du jų buvo sužeisti.

Berlynas. IX. 25. Elta. DNB praneša, kad vokiečiai numušė aštuonis prancūzų lėktuvus, kurie buvo atskridę virš Friedrichshaffeno (prie Constancos ežero). Lėktuvai bombų nenumetė ir jokių nuostolių nepadarė. DNB sako, kad tie lėktuvai atskrido per Šveicarijos teritoriją.

Bernas. IX. 25. Elta. Havasas praneša, jog Šveicarijos pasienyje gauta patikimų žinių, kad rugsėjo 24 d. vakare Friedrichshafene buvo tris kartus bombarduotos iš oro Zeppelino dirbtuvės. Pasienyje buvo aiškiai girdėti labai aukštai skrendančių lėktuvų ūžimas ir netrukus po to buvo girdėti sprogtančių bombų garsai. Apie tų bombardavimų rezultatus tuo tarpu dar nieko nežinoma.

Paryžius. IX. 25. Elta. Laikraštis „Temps“ paskelbė straipsnį apie Vokietijos karinės pajėgas. Straipsnio autoriaus tvirtinimu, Vokietija prieš Lenkiją panaudojusi apie 70 divizijų ir tuo tarpu nežinomą skaičių mechaninių divizijų. Atrodą, kad mechaninių divizijų nebuvo daugiau kaip devynios. būtent, penkios šarvuotųjų divizijos ir keturios lengvosios divizijos. Pradžioje Vakarų fronte Vokietija buvo sutraukusi 30—40 divizijų. Manoma, kad Lenkijos sričių okupaciją vykdydys vadinamosios pasienio ir landwehno divizijos, kurios yra sudarytos iš 35—40 metų amžiaus karių. Taigi, Vokietijai Vakarų fronte teks kovoti su 100 — 110 divizijų, kurių vertė nėra lygi. Be to, Vokietija vakaruose galėsianti panaudoti daugiau kaip 12 šarvuotųjų divizijų.

Laikraštis pažymi, kad 1918 metais Vokietija turėjo 240 divizijų.

Paryžius. IX. 25. Elta. Havasas oficialiame komunikate paneigia užsieniuose paskleistus gandus, kad per rugsėjo 24 dienos oro kautynes Vakarų fronte buvę numušti net aštuoni prancūzų lėktuvai. Iš tikro buvo numušti tik du prancūzų lėktuvai.

Stokholmas. IX. 26. Elta. Pirmadienį apie pietus atviroje jūroje prie Stavangero buvo torpeda paskandintas švedų laivas „Silesia“, 2.850 tonų talpumo. Tuo laivu buvo gabenama miško medžiaga. Visą paskandintojo laivo įgulą išgelbėjo švedų laivas „Suecia“.

Londonas. IX. 26. Elta. Anglijos oro laivyno ministerija paskelbė antrą karo aukų sąrašą, kuriame įrašyti 24 kareivių ir septyni karininkų vardai.

Paryžius IX/25 Elta. Reuteris praneša, kad Lenkijos ambasadorius išleido įsakymą priverstinai registruotis visiems Prancūzijoje gyvenantiems lenkams nuo 17 iki 45 metų amžiaus. Jie bus inkorporuoti į „lenkų armiją Prancūzijoje“.

Londonas IX/25 Elta. Vakar Londone buvo gautas pranešimas, kad Naujoji Zelandija siunčia visą diviziją Didžiosios Britanijos reikalams. Naujoji Zelandija turi apie pusantro milijono gyventojų.

Dublinas IX/25 Elta. Vokiečių povandeninis laivas paskandino britų prekių laivą „Hazelside“. 22 įgulos nariai išsigelbėjo valtimis. Laivo kapitonas ir radijo telegrafistas buvo sužeisti. Jie paguldyti ligoninėje. Dvylika įgulos narių žuvo.

Oslo IX/25 Elta. Anksti rytą vokiečių povandeninis laivas paskandino švedų 1500 tonų laivą „Gertrud Bratt“ iš Goeteburgo. Laivo įgula išsigelbėjo valtimis ir atplaukė į Norvegijos krantą. Turimomis žiniomis, povandeniniam laivui vadovavo lėktuvas.

POLITIKOS APŽVALGA

BALTIJOS VALSTYBĖMS NEGRASINAMA. „Leta“ praneša, kad kai kuriuose užsienių laikraščiuose buvo paskleista gandy apie Estijos uostų užblokavimą ir apie pavojų Latvijos neutralumui iš Sovietų Sąjungos pusės. Ryšium su tuo amerikiečių laikraščio „Omaha World Herald“ bendradarbis rugsėjo 20 d. per transatlantinį radijo telefoną paprašė interviu Latvijos respublikos prezidentą Ulmanį. Ta proga Latvijos prezidentas paneigė minėtus sensacingus gandy, pažymėdamas, kad Baltijos valstybėms jokių grasinimų ir ginkluotų komplikacijų nėra.

ESTŲ MINISTERAS GRĮŽO IŠ MASKVOS. Havaso žiniomis, Rygos svetimšalių sluoksniuose be optimizmo komentuojamas staigus Estijos užsienių reikalų ministro Selterio grįžimas iš Maskvos. Pirmadienį Selteris buvo atskridęs į Rygą ir, nepadaręs jokių pareiškimų, išskrido toliau į Taliną. Oficialiuose latvių sluoksniuose rodomas ramumas ir pasitikėjimas tomis neutralumo garantijomis, kurias Latvijai neseniai suteikė Sovietų Sąjunga ir Vokietija.

ANGLAI SUDARĖ „JUODĄJĮ SĄRAŠĄ“. „Nieuwe Rotterdamsche Courant“ skelbia, kad iš 278 vardų, įeinančių į juodąjį anglų sąrašą, daugiau kaip 100 yra iš Pietų Amerikos. Tas sąrašas liečia ir asmenis ir firmas. Jame esama firmų ir iš įvairių neutralių Europos valstybių, kaip Olandijos, Belgijos, Šveicarijos ir Bulgarijos. Be to, prekyba yra uždrausta su 18 graikų firmų, 14 norvegų, 11 danų, 11 suomių, 6 rumunų, 6 lietuvių, 6 jugoslavų, 5 latvių ir 5 estų.

PAPILDOMOS NEUTRALUMO TAISYKLĖS BELGIJOJE. DNB žiniomis, Belgijos krašto apsaugos ministerija paskelbė papildomų taisyklių Belgijos neutralumui išsaugoti. Yra įsakyta nakties metu visuose Belgijos miesteliuose, ypač pasienyje, šviesas deginti taip, kaip iki šiol paprastai buvo deginama. Tuo būdu siekiama, kad tas vietoves lakūnai galėtų lengvai pažinti iš oro ir nepaklystų.

VOKIETIJOS MAITINIMO MINISTERIJOS valstybės sekretorius Backe, atsakydamas į britų tvirtinimus, kad jie priversią Vokietiją nusileisti savo blokados priemonėmis, rašo, kad 1) Vokietija yra padariusi viską, kad savo žemės ūkio produkciją ne tik išlaikytų, bet dar pakeltų, 2) turimų produktų suvartojimas yra taip sutvarkytas, kad jo užtektų dar ilgam, ir 3) šių dienų Vokietija nėra 1914 metų Vokietija. Vokiečių tauta yra pasiryžusi mažiau vartoti, žinodama, kad tas pasiaukojimas reikalingas aukštesniems tautos tikslams.

DIPLOMATINIS AKTYVUMAS MASKVOJE. DNB žiniomis, politiniuose Sovietų sluoksniuose kreipiamas dėmesys į artimiausių dienų diplomatinį aktyvumą Maskvoje. Čia nurodoma, kad rugsėjo 24 d. į Maskvą atvyko Estijos užsienių reikalų ministras Selteris. Bus pasirašyta nauja estų rusų prekybos sutartis. Rugsėjo 26 d. į Maskvą atvyks Turkijos užsienių reikalų ministras Saracoglus. Nuo Odesos jį lydės užsienių reikalų komisariato atstovas. Kalbama, kad Maskvoje dabar vieši ir jugoslavų diplomatas, kuriam esą pavesta tartis dėl diplomatinio santykių tarp Belgrado ir Maskvos.

SSSR NAUJI KREDITAI KARO VEIKSMAMS. Vyriausiosios Sovietų Sąjungos tarybos prezidiumas paskelbė dekretą, kuriuo rugsėjo 7 d. pašaukti atsarginiai Maskvos, Kalinino, Leningrado, Gudijos, Kijevo, Charkovo ir Orelo apygardose turi būti laikomi mobilizuotais iki naujo įsakymo. Sovietų vyriausybė paprašė naujų kreditų karo veiksmams Lenkijoje.

NORI SUKURTI NAUJĄ LENKIJĄ. Reuterio žiniomis, Vokietija nori sukurti naują Lenkiją, kuri būtų tarp Vokietijos ir Sovietų Sąjungos. Naujoje Lenkijoje būtų 11 milijonų

3 metai kalėjimo

Pastebėta, kad kai kurie perėję administracinę liniją kariaujančių šalių kariai ar šiaip kiti asmenys atsigabentus karinius ginklus, šaudmenis bei sprogstamąją medžiagą neperduoda ją valdžios organams, bet pameta ar atiduoda vietos gyventojams.

Vietos gyventojai, radę ar iš tų asmenų gavę ginklus, šaudmenis ar sprogstamąją medžiagą, turi tuojau tatai perduoti artimiausiai policijai.

Jei pas ką bus rasta karinių ginklų, šaudmenų bei sprogstamosios medžiagos, tai tiems asmenims už šių reikmenų laikymą be leidimo bus keliamos teisme baudžiamosios bylos, kaip nusikaltusiems B. St. str. 230¹, kuriame numatyta bausmė — kalėjimas ligi trejų metų. Be to, tokie asmenys, kaip pavojingi valstybės saugumui, pagal nepaprastojo mėto įstatymą, apskrities viršininko įsakymu galės būti atiduoti į priverčiamojo darbo įstaigą ligi vienerių metų.

gyventojų. Gerai informuotuose Berlyno neutraliųjų sluoksniuose priduriama, kad nebūtinai reikia laikyti naująją demarkacijos liniją Lenkijoje Vokietijos ir Rusijos siena.

ISPANAI PALEIDŽIA ATSARGINIUS. Burgose įvykusiame ispanų ministrų tarybos posėdyje buvo nutarta demobilizuoti 1937 metų atsarginius, tai yra apie 50.000 karių. Taikos metu paliekami kariuomenėje tik 1938, 1939 ir 1940 metų kariiviai.

UŽDRAUDŽIA PLAUKIOTI NEVOS UPE. Havaso žiniomis, Sovietų Sąjungos užsienių reikalų komisariatas Suomijos pasiuntinybei pranešė, kad Sovietų Sąjungos vyriausybė uždraudžia suomių laivams plaukioti Nevos upe tarp Ladogos ežero ir Suomijos įlankos. Sovietų Sąjungos vyriausybė pasiremia 1923 metų sutartimi, kuri Sovietų Sąjungos vyriausybei duoda teisę imtis panašios priemonės karo metu.

TOLIMUOSE RYTUOSE. Rugs. m. 23 d. japonai pradėjo ofensyvą į pietus nuo Hankovo 250 kilometrų frontu. Kinų kariuomenė buvo priversta trauktis Čangčos kryptimi. Besitraukiančią kinų kariuomenę japonai bombardavo iš lėktuvų.

Čungkingas IX/25 Elta. Kinų telegramų agentūra praneša, kad vakar japonai turėjo didelių nuostolių. Į pietus nuo Jangcekiango buvo nukauta ir sužeista 3.000 japonų. Tai buvo vienos didžiausių kautynių nuo pereinamais metais buvusių Šantunge. Kinai atrėmė kelis suderintus sausumos kariuomenės ir aviacijos puolimus. Atstumtiems japonams buvo trukdoma persikelti per Hsingšiangą upę. Lautungo gynėjai paskandino japonų flotilę ir sunaikino jau išsikėlusius japonų vienetus. Smarkios kautynės eina Fengsino ruože, kur japonai buvo su stambiais nuostoliais atremti.

Mums negresia žymesni sunkumai

Į „Eltos“ atstovo pateiktus klausimus visuomenę dominančiais ūkio klausimais Finansų Ministerijos generalinis sekretorius A. Danta suteikė kai kurių paaiškinimų, tarp kitko pabrėždamas, kad nusiminti kaip tik mums nėra pagrindo, tik turime išlaikyti visą rimtį ir santūrumą.

Esame laimingoje neutralios valstybės padėtyje, bet saivame suprantama, kad mūsų ūkio gyvenimas negalėjo likti visiškai nepaliestas. Jau buvome priversti įsivesti kai kuriuos apriėjimus ir imtis įvairių priemonių, kad ūkio gyvenimas kaip galima mažiau iškryptų iš normalių vėžių.

Visų pirma šiuo siaučiančios aplink mus karo audros metu galime būti ramūs, kad mums negresia nei badas, nei šaltis. Maisto atžvilgiu ne tik visiškai esame aprūpinti, bet dargi turime dėti pastangų, kad mūsų maisto gaminių eksportas tebegalėtų eiti senais prekybos keliais, o kur tai nebūtų įmanoma, kad jam būtų surastos naujos rinkos. Taip pat ir kuro klausimu nelaukiama žymesnių sunkumų. Tiesa, šiuo tarpu jaučiamas skysto kuro, o iš dalies ir akmens anglių trūkumas. Tačiau, kaip visuomenė jau buvo painformuota, iš užsienio jau ateina didesni akmens anglių transportai. Netenka abejoti, kad netrukus mums pavyks žymiai papildyti turimas kuro atsargas. Pagaliau, importinės anglys bus iš dalies pakeistos vietiniu kuru: dūrpėmis ir malkomis. Šio kuro paruošimas jau skubiai didinamas. Tad nematyti pavojaus, kad mums gali pritrūkti būtiniausių pragyvenimui produktų.

Tačiau, mūsų padėtis nėra tokia pat palanki kai kurių kitų produktų atžvilgiu. Mūsų ūkis reikalingas visos eilės įvairių užsienių žaliavų ir fabrikatų, kurių mes, neturėdami kai kurių gamtos turtų ar dėl kitų priežasčių negalime patys pasigaminti. Vadinaisi, kaip ir kiti iki šiol, mes turėsime įsivežti tokius produktus, kurie yra būtini mūsų ūkio gyvenimui palaikyti, iškeisdami juos į mūsų eksportines prekes.

Savo importą mes didesne dalimi apmokame maisto produktų ir kitų žemės ūkio gaminių eksportu. O šios prekės karo metu yra nemažiau kaip visuomet reikalaujamos, netgi dar labiau. Taip gi ir kitiems kraštams rūpi palaikyti senuosius prekybinius santykius, o gal juos dar labiau išplėsti. Tad atrodo, kad mums neturėtų atsirasti nenugalimų kliūčių ir toliau teikti užsienio kraštams mūsų prekes sudarytų sutarčių ribose. Be to, dėsimė pastangų išplėsti mūsų išvežimą ir į tas šalis, kurios iki šiol buvo mūsų užsienio prekybos apyvartai mažiau reikšmingos. Tatai yra visai įmanoma, nes, kaip neutrali valstybė, nesame šiuo atžvilgiu suvaržyti. Taigi, pavojaus, kad mes neteksime importinių prekių užpirkimo galimybių, nematyti.

Net ir tuo atveju, jei karas ir ilgiau užsitęstų, tai ir tuomet neturėtume pagrindo laukti didesnių ūkinių sutrikimų. Didžiojo karo patyrimas parodė, kad kraštai, kuriems pavyko išlaikyti neutralumą, ūkiniu požiūriu per daug nenukentėjo.

Ryšininkas bėga

(Žiūr. „Kario“ Nr. 40)

O pasiutusios priešo kulkos neleido Petrai atvirai bėgti per laukus. Pirmą jis turėjo pilvą šliaužti į užpakalį, kad atsipalaiduotų nuo ugnies. Paskui, prisidengdamas kalvelėmis ir skardžiais, galvojo bėgti aplinkiniais keliais, kad jo nenušautų. O reikėjo skubėti, skubėti, skubėti...

— Štai kada tavo sumanymas ir jėga tikrai reikalingi Tėvynei!.. Vikriai šliaužė Petras į užpakalį. Dešimt, dvidešimt metrų. Laikas bėgo neapsakomai greit, o Petro judesiai turėjo būti labai atsargūs, apgalvoti.

— Ach, kad galėčiau dabar pavirsti į dvasią. Į nematomą, lakią, mokančią kalbėti žmogaus kalba dvasią! Tada aš per sekundę nuskrėčiau pas bataliono vadą. Per sekundę, o dabar... minutė, penkios, dešimt prabėgs!..

Petras pasiekė uždangą. Stirnos vikrumu perbėgo slėnį. Kalnelis. Vėl reiks šliaužti? Ir darėsi neapsakomai pikta Petrai, kad štai prieš jį stovi tas kerėpla kalnelis, į kurį krinta prieš šaulių kulkos.

— Dieve, padėk. — Sušnibždėjo pasiryžimo pilnos Petro lūpos. Jis persižegnojo. Įtempęs visas jėgas, jis pasileido bėgti tiesiai per kalnelį. Jo kojos buvo greitos ir jo širdis mirties nebijojo. Nešėsi Petras greičiau už kiškį, vikriau už lapę.

Žvilgtelėjo kuopos vadas atgal. Pamačius ryšininką, bėgantį per kalnelį trumpiausiu keliu, vado širdis sudrebėjo.

— Ar pasiseks?!

Kulkos vis arčiau ir arčiau zvimbė pro bėgiko ausis. Bet Petrą saugojo pats Dievas — kalnelis baigėsi. Kuopos vadas matė, kad bėgikas nusileido pakalnėn nesvyruodamas.

Prieš šaulių kulkos Petro nebesiekė ir pavojus jam pačiam nebegresė. Būtų galėjęs eiti pailsėdamas, o jis bėgo vienodu, plačiu bėgiko-rekordisto žingsniu. Bėgo nė sekundės nesustodamas. Jį valdė vienintelis troškimas: kuo greičiau pasiekti bataliono vadą.

Laimė lydi drąsuolius. Petras majorą pamatė anksčiau, negu tikėjosi.

— Atvykau su pranešimu iš pirmosios kuopos. Bataliono vado akys nušvito.

— Sakyk, sakyk!

— Kuopa priartėjo vietomis per tris šimtus metrų nuo priešų. Į mus šaudo septyni sunkieji kulkosvaidžiai. Kuopa turi žymių nuostolių.

— Ar pats nesužeistas?

— Ne, tamsta majore!

Bataliono vadas ėmė kalbėti telefonu. Praslinko minutė, gal ir dvi. Po to Petras gavo įsakymą.

— Pranešk savo kuopos vadui, kad trauktųsi link buvusios išeities ribos ir čia gintųsi iki tolimesnio mano įsakymo. Jam traukiantis, bus pradėtas vykdyti vyriausias smūgis į priešų kairįjį sparną.

— Klausau: pranešiu savo kuopos vadui... Galima vykt?

— Tuoju... palauk... taip, — tęsdamas žodžius, kalbėjo majoras ir kažką rašė. Baigęs rašyti, išplėšė prirašytą lapelį ir padavė Giedraičiui. — Čia tas pats raštu. Vykit!

Petras pasirinko tą patį kelią: pamiškę, upės skardį, slėnelį, paskui vėl tą patį siaurą pailgą kalnelį, vėl slėnelį, už kurio buvo kuopos vadas.

Skubėjo ryšininkas. Įkaitusi jo širdis jautė pasiutusį savo draugų nerimą. Tų draugų, kurie gulėjo per tris šimtus metrų veidais į braškančių kulkosvaidžių vamzdžius.

— Greičiau, greičiau, greičiau, Petrai!

Kojos ėmė vis labiau ir labiau pavargti. Plaučiuose ėmė stigti oro ir prakaitas bėgo srovėmis per visą jo kūną.

— Greičiau, greičiau, greičiau Petrai... Tavo pranešimas išgelbės daugelį gyvybių. Vieną sekundę laimėjęs, tu sugrąžinsi pusiau mirusius gyvenimui. Greičiau, greičiau!..

Žingsnis jo buvo lygus, bet jau lėtesnis. Kojos kažkaip giliau klimpo į minkštą dirvą. Petras pavargę. Jį traukė žemė į save, kaip motina alkaną kūdikį prie krūties. Tik griūti bet kur ir bet kaip.

— Ne, ne! Štai jau tas pailgasis kalnelis. Už jo slėnis, o paskui, paskui... jau kuopos vadas. Pirmyn, Petrai!..

Minkštoje dirvoje matyti išmintos Petro pėdos link bataliono vado. Tomis pat pėdomis lėkė jis atgal. Oro pro nosį jam nebepakako. Išsižiojęs, kaip medžiotojų šunų vejamas briedis, traukė jis orą visa burna. Kojos vis labiau lenkėsi per kelius, o pro pat ausis zvimbiančių kulku jis nebegirdėjo. Dantis atkišęs, išsišiepęs, išsprogusiomis akimis bėgo jis, dėdamas paskutines jėgas.

— Greičiau, greičiau, Petrai!.. Tave laukia vadas... draugai... — Bet štai kuopos vado komandavimo grupė jau pamatė atbėgantį Giedraitį. Žvilgtelėjo ir pats kapitonas.

— Puikus vyras!..

Atbėgęs Petras sukniubo, ištaręs tik vieną žodį: trauktis. Iš kairiosios jo rankos ir iš nosies tekėjo kraujas. Dešinėje kišenėje buvo bataliono vado rašytas pranešimas.

J. Nr.

Lemiančiai palaužus Lenkijos karinį pajėgumą, jos irstanti kariuomenė pradėjo pereiti savo kaimyninių neutraliųjų kraštų sienas. Ypač daug Lenkijos karių perėjo į Rumuniją ir Vengriją, su kuriomis buvusi Lenkija visą laiką turėjo glaudžius santykius. Tuose kraštuose internuotųjų lenkų yra kelis kartus daugiau, nei pas mus. Į Lietuvą iki rugsėjo 24 d. tebuvo perėję tik keli tūkstančiai lenkų. Civilių pabėgėlių nepilnas tūkstantis.

Neutralumo įstatymu ir tarptautine teise pabėgusius į nekariaujantį kraštą bet kurio kariaujančio krašto karius neutralieji kraštai sulaiko, nuginkluoja ir laiko prižiūrimus iki karo pabaigos. Su bėgančiais kariais atbėga ir civilinių gyventojų. Juos priglauti reikalauja paprasčiausias žmoniškumas. Civiliniais gyventojais rūpinasi Lietuvos Raudonasis Kryžius, o jų judėjimo ir kt. kontrolė yra vidaus organų žinioje.

Internuotiems lenkų kariams yra įsteigtos stovyklos Birštone, Kulautuvoje, Rokiškyje ir Alytuje. Internuotaisiais rūpinasi mūsų kariuomenės organai. Internuotųjų aprūpinimą maistu, apranga ir šiaip globa yra numatęs perimti Lietuvos Raudonasis Kryžius, kuriam Raudonojo Kryžiaus Draugijų Tarptautinė Sąjunga yra pažadėjusi paramą. Apskritai ir mūsų organizacijos deda pastangų, kad visų internuotųjų išlaikymas kuo mažiausiai mums atsilięptų.

Apie internuotųjų tvarkymo eigą, jų skaičių, išlaikymą ir priežiūrą buvę gandų, kurie yra išties pramanyti.

Pirmiausia pabrėžtina, kad į Lietuvos teritoriją pereinančių karių įsileidimas vyko be jokių nesusipratimų. Lenkų kariai patys žino, ką reiškia iš savo valdomos teritorijos pašalinimas, ir perėję administracijos liniją be jokių ginčų pasiduoda mūsų pasienio sargybų dispozicijon. Kalbos, kad esą įvykę susirėmimų, neturi jokio pagrindo.

Kalbose minimas ir internuotųjų skaičius gana fantastiškas. Yra apie 20 lengvai sužeistų, kurie gydomi Karo ligoninėje.

Internuotųjų laikymas ir aprūpinimas yra nustatytas Krašto Apsaugos Ministerijos įsakymais, prisilaikant tarptautinės teisės dėsnių. Tų instrukcijų pagrindiniai nuostatai yra šie:

1. Iš internuotųjų paimamas šis turtas: ginklai, šaudmenys, arkliai su pakinktais ir balnais, susisiekimo priemonės, karo laivai, lauko virtuvės ir kepyklos, ryšių priemonės, žiuronai, aprangos daiktai, dirbtuvių įrankiai ir medžiagos.

2. Internuotiems paliekama: kepurė (jei neturi, — šalmas), milinė, munduras, viršutinės kelnės, pirštinės, batai ar pusbačiai, diržas apsijuosti, du komplektai skalbinių, antklodė, priešdujinės kaukės, kuprinės, duonmaišiai, katiliukas su šaukštu ir šakutė, puodelis, gertuvė, rūkalai ir maisto produktai, tualetinis maišelis, laipsnių ženklai, ordinarai, pinigai ir kiti grynai asmeninio pobūdžio daiktai.

3. Internuoti karininkai ar atitinkami tarnautojai aprūpinami:

- a) paprastu kareivio maisto daviniu,
- b) kareiviui pėstininkui nustatyta danga ir guolio reikmenimis, kai jų turimoji danga susidėvi,
- c) butais, atskirais nuo kareivių, bendrabučių pavidale.

Taip pat nustatytomis normomis teikiama medicinos pagalba, duodamos susisiekimo priemonės, parūpinama pirtis.

4. Internuoti puskarininkiai, atitinkami tarnautojai ir kareiviai aprūpinami kareiviams nustatytomis normomis.

5. **NIEKAS IŠ INTERNUOTŪJŲ ALGOS NEGAUNA.**

6. Jei internuotųjų dėl kurios nors aplinkybės negalima maitinti iš bendros kareivių virtuvės, tai jiems mokami nustatytomis normomis maistpinigiai.

Visi internuotieji laikomi tam tikrai parengtose stovyklose ir be priežiūros pasižalinti negali. Karininkai, jei duoda garbės žodį nepasižalinti, gali būti leidžiami laisvai vaikščioti arba ir atskirai apsigyventi. Taip jie turės būti laikomi iki karo pabaigos. Karui pasibaigus, jie galės būti paleisti į savo kraštą. Už jų išlaikymą valstybė turės teisę gauti iš atitinkamos valstybės atlyginimą.

Internuotųjų atsineštas ar atsivežtas turtas visas turi būti valstybės organų žinioje. Pirkimas iš internuotųjų jiems nepriklausančio (pirmame taisyklių dėsnių punkte paminėto) turto yra neteisėtas, pirkimas ir tai daryti yra draudžiama. Turtas netampa mūsų valstybės nuosavybe. Jis savo laiku su internuotaisiais turės būti gražintas atitinkamai valstybei. Tačiau mūsų valstybei tas turtas yra laidas atsisteisti už internuotųjų išlaikymą.

Iš internuotųjų gali būti reikalaujama atlikti darbus, reikalingus jų pačių aprūpinimui. Kitus darbus dirbti jiems gali būti duodama, jeigu jie sutinka. Tuo atveju reikia mokėti atitinkamą atlyginimą.

Internuotiesiems taikoma atitinkama drausmė. Už nustatytos drausmės nesilaikymą arba už nusikėlimus prieš mūsų valstybės įstatymus jie gali būti atitinkamai baudžiami.

K A R Y S

Lietuvos kariuomenės laikraštis

Kaunas, Miškų g-vė 16. „K A R Y S“ Telef. per Kar. Št. 56

Laidžia
Kar. Št. Spaudos Ir Švietimo Skyrius

Redaktorius
Kapitonas Simas Urbonas

Honorarų gauti ir visais kitais reikalais redakcija ir administracija priima ketvirtadieniais, penktadieniais ir šeštadieniais, išimtis — atvykusiems iš provincijos.

Prenumeratai: puskarininkiams, kareiviams ir moksliviams metams — 5 lt., 6 mėn. — 3 lt., 3 mėn. 2 lt. Visiems kitiems metams — 6 lt., 6 mėn. — 4 lt., 3 mėn. — 2 lt. Užsienyje, be Latvijos ir Estijos, dvigubai.

Spaudžta „Spindulio“ B-vės sp. Kaune

Visi civiliniai pabėgėliai yra žinioje tų apskričių viršininkų, kurių apskričių ribose jie yra perėję administracijos liniją. Tik tų viršininkų leidimu jie gali vykti kitur. Į Kauną apskritį ir miestą jiems vykti leidžiama tikrai ypatingais atvejais ir Vidaus Reikalų Ministerijai sutikus. Apskričių viršininkų pavesti pareigūnai rūpinasi pabėgėlių asmenybės patikrinimu ir tolimesne jų reikalų eiga.

Raudonasis Kryžius perima ir internuotųjų karių rūpinimą maistu bei kitomis reikmenimis, taip pat ir higienos bei medicinos pagalba. Raudonasis Kryžius priima šiam reikalui aukas ir iš visuomenės. Aukoti galima pinigais, drabužiais, ypač skalbiniais, kurių ypatingai daug reikia. Galima aukoti ir kitais dalykais, tačiau, kad nebūtų netikslingų aukų, geriau yra tuo reikalu susižinoti su Raudonojo Kryžiaus vadovybe. Į tas aukas tenka žiūrėti, kaip į pagalbą mūsų Raudonojo Kryžiaus organizacijai atlikti jos paskirtį atitinkančią pareigą.

Tie Lietuvos gyventojai, kurie mano, kad tarp pabėgusių gali būti tokių jų giminių ar pažįstamų, kurie gal nežino jų adreso, gali teirautis apie tai, kas yra atvykę, geriausiai prie administracijos linijos prieinančių apskričių viršininkų įstaigose. Tos žinios koncentruojasi ir Vidaus Reikalų Ministerijoje.

Tarp susitinkančių su pabėgėliais ar internuotais kartais gali kilti pasikalbėjimų apie įvairius praeities santykius, apie dabartinius įvykius ir t. t. Čia reikia atminti, kad daugumas internuotųjų yra asmenys, kurie nėra atsakingi nei už tai, kas buvo, nei už tai, kas yra. Todėl bet kokios diskusijos su jais tautinių ar politinių santykių temomis neturi prasmės. Be to, tai yra žmonės, kurie šiandien, daugeliu atvejų visai be savo kaltės, yra sunkioje būklėje. Jeigu iš jų pačių pusės pasireikšty mūsų atžvilgiu koks nekorektiškumas, tai pranešti atitinkamoms vald. įstaigoms, nesileidžiant į jokias diskusijas su jais pačiais. Iš mūsų pusės jiems taip pat turi būti suteikta tik korektiška pagalba, susilaikant nuo bet kokių tautinių ar politinių demonstracijų, ypač viešumoje. To reikalauja ir mūsų neutralumas ir mūsų savigarba.

Londonas. IX. 26 Elta. „Daily Herald“ praneša, kad vakar viename Škotijos aerodrome nusileido devyni lenkų pilotai. Jie atskrido trimis mažais karo lėktuvais, tikėdamiesi galėsį dalyvauti kovose Vakarų fronte.

Berlynas. IX. 26. Elta. Vokiečių kariuomenės vadovybė rugsėjo 26 d. paskelbė tokį komunikatą: „Rytuose vyko planingas judėjimas prie demarkacijos linijos. Tik į rytus nuo žemutinio Sano įvyko trumpi mūšiai su suskilusiomis lenkų kariuomenės dalimis. Viena vokiečių šarvuotųjų divizija paėmė 2.000 lenkų į nelaisvę. Kadangi, nežiūrint visų pastangų, nepavyko lenkų komendantą įtikinti Varšuvos priešinimosi žiaurumu ir nenaudingumu, vakar buvo pradėti prieš miestą karo veiksmai. Ataka buvo paimtas Mokotowo fortas, o po jo ir dalis ir Mokotowo priemiesčio.

Vakaruose vyko artilerijos šaudymas priešui trukdyti ir nežymi karų dalinių veikla. Prancūzų lėktuvai, kaip buvo neabejotinai nustatyta, perskrido belgų teritoriją. Per oro kautynes buvo nušauta penki prancūzų lėktuvai ir du balionai. Zenitinės patrankos numušė vieną prancūzų lėktuvą.

Berlynas. IX. 26. Elta. „Deutscher Dienst“ dėl pirmadienio vokiečių kariuomenės vadovybės paskelbto pranešimo apie karo veiksmus rašo, kad vokiečių karo lėktuvai Varšuvoje tikrai bombarduoja karinius objektus. Laikraštis paneigia svetur pasklidusias žinias, kad vokiečių kariuomenė bombarduoja Varšuvoje bažnyčias ir ligonines. Laikraštis nurodo, kad ir svetimi piliečiai, kurie dabar apledo Varšuvą, pripažįsta, kad vokiečių lėktuvai bombardavo karinius tikslus. Todėl civilinių gyventojų tarpe aukų skaičius nesąs didelis.